

**Korte aanwijzing, van de op de hydrographiese kaart der
hoofdrivieren van Nederland ... [van 1824] voorkomende
onderwerpen de algemeene waterstaat betreffende ... [ca.
1824]**

<https://hdl.handle.net/1874/274249>

Hydro-graphische
Kaart, der
Hoofd-rivieren
van
Nederland.

en
van de Daar aangehoorende
Landen van den overreedeiden
Boven tyn af, tot aan de
Noorder en Zuiderzee in.

~~Uitgegeven op bevel~~
~~van~~ Konings
1724.

Korte aanwyzing vande
op deze kaart voorkomende
onderwerpen de algemeene
Waterstaat betreffende, en
die daar op met verschillende
kleuren, nummers getallen
in letters zyn aangerooten.

Overlaten & Afleidingen.

- I. Het boven einde of boven-
mondenden Overlaat bekend onder
den naam van Beuse-maas,
die reeds in 1658 bestond, en
door welke de hooge Maas-
wateren over de Lage Landen

Der Provincie Noord Brabant
naar de Baardmytsche over,
laat worden afgevoerd.

De blaauwe kleur duidt
de grenzen aan, tot welken
dit overlats water zich in
deszelfs hoogsten stand over
de Landen verspreid heeft.

II. Ontwerp van een aflei-
dingskanaal in 1658, door
Bastingsius voorgesteld,
loopende van het Loonshoekje
tot den Staten dam.

III. Baardmytsche Overlaat
in 1754 ontworpen en in 1766 uit-
gevoert, door welke het over-
laats water der Beerse Maas
en het hooge maas Water in de
Langstraat wordt ingelidit
alwaar het selve zich over de
lage Landen tot de Weder-
Lydsche dyken uitstrekt,
Zoo als met eene blaauwe
kleur is aangevraagd.

IV. Concept Overlaat tus-
schen twee Leidyken bepoekt,
en loopende van de Maas
naar de Langstraat in 1744
ontworpen.

V^a Concept Overlaat tusfen

toesleedijken beperkt, loopende
van over Gorcum door het Land
van Altena ende Texvroomsche
polder naar de Bakkerskil
in 1726 ontworpen.

V⁶. Concept Overlaat tusſchen
leedijken beperkt in 1818, door
den Inspecteur Generaal Jan
Blanken L. - ontworpen,
loopende van wederzijdsche
Worcum door het Land
Altena naar de Bakkers-
kil.

VI. Concept overlaat tusſchen
leedijken beperkt in 1730 ont-
worpen. Dezelve Loude ge-
loopen hebben vanden Bont-
beneden Gorcum achter Hardinx
veld om, naar Steunenhoek.

VII. Concept Overlaat door het
Land van Maas en Waal in 1809
ontworpen, en loopende van
Went op de Waal, naar de Maas
tusſchen Appeltoren en Baten.
Burg, in de welke aande beneden,
of Westzijde door eenen
leidyk Loude beperkt Lyn,
Stekkende vande Waal tot de
Maas, binnyl aande bovenzijde
allien eenen leidyk word. voorge,

Sted van den Zuiden Waal,
Dykt tot aan den Tweeddyk,
Zoo als die op de Kaart zyn
aangewezen met een gele
met groen aangewasfden
kleur.

VIII. Landen van Heerwaarden
over welk in de hooge Wateren
als over eene natuurlijke
overlaat heen stroomen, en
de welke bepaald wordt tus-
schen de Dyk van de inmel
en die van Koffen.

IX¹. Concept kanaal in 1809
doorden Inspe: Generaal Jan
Blanken St: ontworpen,
loopende van het Heleind
binnen Huisden naar den
Amer.

IX². Concept kanaal doorden
Inspecteur Generaal Jan
Blanken St: in 1809 ontwor-
pen, loopende van de Dijk
naar de Mark.

X. Zyn Les hulpgraten in
de Duffensche en Appel-
sche Dyken en in die van het
Jannische Land gemaakt, tot
ontlasting van het hooge
inundabel Water mit het Land

van Attena.

- XI. Concept Overlaat in de Noordre Ryn dyk, tusfen de Dorpen Doornik & Praast.
- XII. Concept afleidings kanaal tusfen hooge Leidyken be, geepen in 1809 ontworpen, en loopende van de Stokman by het Spyk aan den boven Ryn, naar even beneden Bingedem aan den Gysel.
- XIII. Symmetrische Overlaat in 1809 daargesteld, endoor welke de hooge Lieve Wateren des Ryns gedeeltelyk naar den Gysel worden afgevoert, loopende van de mond des Ouden Ryns, door dezen myden Stroomtak, en voort langs Oud Lere naer, en ver, volgens inde tekening als op de kaart met eene donker blaauwe kleur is aange, mezen.
- XIV. Overlaat over de Landen tusfen Doersburg & Overien gelegen, door afsteking van de Ellekommede - dyk, in 1809 berookstelligt.
- XV. Overlaat in 1809 daargesteld

Voor het afleggen van de
kanon dyk.

XVI. Overlaat in 1809 binnestel,
ligt door aflegting des Waarn.
feldsiden dyks.

XVII. Overlaat, over en langs
de Worp by Dornter in 1809
daargesteld.

XVIII. Overlaat in de Snippelings-
dyk in 1809 daargesteld.

XIX. Concept overneming door
de hooge gronden van Fort,
monden in 1809 ontworpen.

XX. Concept inlaag dyk in 1809
voorgesteld, ten einde tusschen
deze en de oude Westvlyke
Yspeldyk de hooge Wateren
vriete laten.

XXI. Concept afleidingska-
naal van den Yspel naar het
Zwaete Water, door het spoel,
de, in 1809 ontworpen.

XXII. Overlaat door het lage
gedeelte van het Zalkerbosch,
door middel van gedeeltelyke
opruiming van het Zebre, in
1809 daargesteld.

XXIII. Concept afleidingska-
naal in 1809 ontworpen in het
milk achter Kampen Landromloop,

XXIV. Concept zijdelingsche af-
leiding der hooge Eivier Wateren
naar de Zuidzee door middel
van vier Stuijzintinde Gebbedyke
aante leggen, endoor behulp
van welke Stuijzen het Water
door de Gebbede Kallei naar
de Zuidzee Lande worden
afgevoert. De Nitgestrekte
heid lands naar oor het Wa-
ter zich zonde nitbreiden
is naar gisping op de Kaart
mit eene blaauwe kleur
aangeduidt.

XXV. Concept overlaat door de
Betume in 1754 ontworpen, en
die tusschen Leidyken Lande
begrepen d'yn gemaect.

XXVI. Ontworpen afleiding der
hooge Eivier Wateren van de
Zee naar de Waal, langs den
Diefdyk, en mit eene Leidyk
aan de Oostzyde voorzien.
Deze werd in 1751 door de
Heere Selofs en Bolstra
ontworpen en Lande loop van
Goilberdingen af, langs de Dief-
dyk tot by Assperen, endan mit
eene kromme westwaers geboge,
ne zigting naar en in de Linje

tegen over Oostenryk, ver,
volgens Loude Door het Wey,
schild boven Gorcum, en
Kanaal gegraven worden tot
afleiding der wateren uit
de Linde naar de Maal, buiten
Oven Stad om.

XXVII. Vier afleidings Huizen in
1804, Door de Inspect-Generaal
J. Brunnings ontworpen, tot
afleiding der Lek wateren, en
welken tusfen het Spoel en
Kruilenburg Land en geplaatst
zyn gemooten.

XXVII^a Drie Overlaten in de
Dalmische Waaldyk en in 1809
daargesteld. Zy zyn met
eene blaauwe kleur aangevuld.

XXVII^b Nieuwe Overlaten in de
Wederzypsche Lingedyken
tusfen Asperen Dur en en
Thiel in 1809 uitgeroet, en
op dit kaart met eene blaauwe
kleur aangevuld.

XXVIII^a Is het ontwerp het melk door
den Inspecteur Generaal
J. Blankenfe: in 1818 is ge,
maakt, tot het daargestellen
van eene, tusfen twee Lin-
dyken beperkte nieuwste Merwede

Door de lage landen van
het Biesbosch en het Berg-
sche Veld naar het Hollands-
diep en het verder bedyken
der lage landen, Zoo en in
die richting als deze ont-
worpen dyken op de Kaart
met een gele kleur Lyn
aangegeven.

XXVIII. Drie Waayer sluizen
door den Inspect. Generaal
J. Blanken jr. in 1818 ont-
worpen in Verband tot Dazelfs
project overlaat van de Lek
langs de Diefdyk naar de
Waal en over het land in Altena,
ten welke einde hy mede nog
Drie Waayer sluizen Loude
Doon Stellen by de een die
reeds bestaat op dezelfde
plaats als door de Heer
J. Brunnings was voorgedragen
(in 1704 (Z. N. XXVII.) Deze over-
laat Loude aande Costen de
geen teidyk hebben.

XXIX. De in 1822, doorden Leiten-
Generaal Kraayenhof, ont-
worpen nieuwe Gyselmund
en Verbeteringen inden Loop
der gantsche Rivier tot aan

De Luudwater. Dezelve
zyn alle met eene geelen
kleur en zooder stippen aan,
gezeten.

XXX. De Aelt Caspiens in welken
De Luit. Gen. Kraayenhof
in Verband met het ontwerp
tot het maken eener nieuwere,
Ysfelmond en Verbetering,
indien loop dier rivier de
Neder Ryn en Lek willen
afdeelen, na dese teiriven
aan dezelver Boren en Bore,
den mond gesloten te hebben.
Dese Caspiens Lyn alter
natief met eene zooder en
groene kleur afgetekend,
en wyders met de kapitale
zood gekleurde letters A,
B, C, D, E, F, G, H en I aan,
gezeten.

XXXIe. Negen en Twintig Orvelaten
door den Inspect. Generaal
Gordricus in den jaare 1816
ontworpen, Zoo wel inde
Boren en Neder Ryn, als Lek
en Waalbyken. Zy zyn met
zooder kleuren aangeduid.
Het doordere Orvelaten inge,
zooder Water Luiden, voor

de Betuwe, tusſchen Gorcum
en Turen, noorde Bom,
mela waart, tusſchen Loo-
lieden en Toerdey en, en
tusſchen De rivier en
Alphen voor het Maas-
waalſche, wederom worden
afgeleid, en te dien einde
dauwer plaatſe de bantij-
ken door verlaging en door be-
reiding van hulpgaten be-
kwaam gemaakt worden.

XXXI.

De in het land van Alena
met eood aangestipte Lyren
Onder de Leidykenaan, door
melken naar het geroelen
van den Inſpect. Generaal
Gordriaan, de uitbreiding
der inundatie aldaar Lunde
kunnen beperkt worden,
by de weiking des overlaats
door het land van Alena.

XXXII.

Het ontwerp van den
Inſp. Gener. Gordriaan,
in 1816 tot langzame beten-
ging der Killen door middel
van Leidammen en waas
door de leiding van den Stroom
aan der Looier tot eene enkele
hoofdelak Lunde voor be,

zeed worden.

XXXIII.

De met geel aangestreeken
Lynen aan de benedentivoren
Stellen het ontwerp van den
Inspect. Gener. Gondriaan
voor, tot afsluiting der Stro-
men, in een algemeene omring-
dyk, en Welk ontwerp, behou-
vend my Logingen Loude die-
ren niet geraakt te worden,
by alom eventueel mocht
worden overgegeven tot de
afsluiting der toestromende
Loren tervierbakken.

XXXIV.

De, in 1823, door den Luit.
Gener. Krayenhof ontworpen
doorsnyding door de Ouy boeren
Nymegen in vermyding van
de Lieren de Maal by Nymegen
door afsnyding der uitspren-
gende bocht by Lent in het
achterwaards brengen van
den bandyk daer ter plaatse.
Dese ontwerpen Lyn met
eene gele kleve in roode
Stippen aangewesen.

XXXV.

De in 1823 door den Luit.
Generaal Krayenhof ont-
worpen verbeteringen in de loop
der Maas, door middel van

Door snydingen by Alphen, by
Kessell, en dusgeden Maaren
en Witt. Zy zyn met eene
geelickleur & roodestippen
aangemoren, even eens als
de, in Verband daar mede
geconcipeerde afscheiding
van de Waal en boven Maas.
Door het daarstellen einer
Dyk over de Steer waarden
tusschen de Dyken van Deem
mel en Rossem, en het af-
sluiten der Maas by Woudri-
dem en by het Heleinde
Door middel van sluizen.

XXXVI.

De, doorden Luitenant
Generaal Krusenhof, in
1823 ontworpen nieuwe
Maasroom, beginnende
even boven het Heleinde,
loopende langs Steerdenby,
komende by Dover in op het
Driede Maasje, welk sed
tedien eerde Loude verbreed
en verdiept worden, Zoo
als op de Kaart met eene
geelickleur is aangemoren.

Ontwerpervanden
Insp. Gen. Goedriaan.

in 1823 tot het maken
van veranderingen, in
en omstreken de boven Rijn
voeren by aldien eventueel
tot de afsluiting van Neder-
Ryn en Lek moog worden overgegaan

A. B. In de strekking door beide
Leltes zoude de Westelyke
leidyk rande ontworpen worden,
met uyselmond in verband met
de eventuele afsluiting van
Neder Ryn en Lek, gelyktydig
zoude tot het afsluiten van
alle toevoren van Water door
den Ouden Ryn naar
Neder Ryn en Lek.

B. D. In deze uitgestrektheid
van den Lymsche bandyke
zoude de Overlaat van de
naam, dienen te worden
uitgebreid by aldien de af-
sluiting der Lek plaats had.

B. C. Verlanging der linker uysel-
dyk in voorschreeven strekking.

E. Schermkade, loopende van
Bingveden tot by en om Lene,
naar ten einde deze plaats
voor de Water in des Overlaats te
beschermen. Deze Conceptscherm,

Kade is met roode Lijnen aan,
gezeen.

I G. Ontwerpen verwyding van
den Ouden Rijnmond en Over,
laat van de Spyskeede Dyken om,
na afsluiting van de Over Rijn
en Lek meer Water naar de
Lymwische Overlaat te brengen.

I H. De Duffeltsche Dyken Lou,
den in deze Steekking Diemen
verhoogd te worden, byaldien
de afsluiting van de Over Rijn
en Lek had plaats gehad, en
aan den Lymwischen Overlaat
meer Water ware toegesend,
ten einde deze Dyken min,
der Natbaare voor overloos-
ping en doorbraak te maken.

II K. De Duffeltsche Dyken
Louden voorts door een op
de kaart, met roode Lijnen
aangezeen dyk, met de
hooge kleefschde Landen mac-
tel verbonden worden tot
afweering van het inundatie
water, dat, door hooges op-
liggende, door braken kwam
in stroomen.

II L. In deze Steekking Louden
in het gemaal van daarstelling

Der Dyk H K. De Duffeltse
Dyken moeten verlaagt worden,
tot overlating van het Water
het melk, Door Loven inde
linker Ryn Dyken gerallene
Doorbreekers man aandröo-
men, en ten einde hetzel-
ve in den Rivier en in Den
Lymersche Overlaat te
geleiden.

I M. Verlening van de Verhoging
van de Duffeltse dyken, in-
gerat tot de volkomene af-
sluiting van Neder Ryn moogt
worden overgegeven.

Dykbreekers.

De 240 meest bekende Dyk-
breuken inde Rive laatste
Eeuwen en inde tegenwoordige
langs de hoof Rivieren, heb-
bende plaats gehad, Zyn op
de kaart, Door dwars strepen
duorde Dyken, ter plaatse
waar die Zyn raongewallen
aangewezen, met aanduiding
tevens van het jaar in het
welk dezelve hebben plaats gehad.

De 240 Dykbreekers looven
de volgende Stotom op.

In de tegter boven Ryndyken
van Wezel of tot aan het Pan
noordensche kanaal, en in den
Ouden Ryndyken Lyn gevallen
de volgende branken:

in 1744 - 1

" 1751 - 3

" 1753 - 7

" 1757 - 3

" 1784 - 13

" 1799 - 5

" 1809 - 2

" 1814 - 2

" 1820 - 2

" 1823 - 1

39.

In de linker boven
Ryndyken van Kantin
of tot over het Pannord
sche kanaal, de volgende

de in 1757 - 3

" 1775 - 1

" 1784 - 30

" 1799 - 9

" 1809 - 6

49

In de tegter dyken
van Neder Ryn den Lek
van den mond van het
Pannordensche kanaal
af, tot by Krimpden
de volgende:

in 1496 - 1
 „ 1624 - 1
 „ 1672 - 1
 „ 1726 - 1
 „ 1741 - 1
 „ 1747 - 1
 „ 1751 - 2
 „ 1753 - 2
 „ 1760 - 1
 „ 1784 - 1
 „ 1809 - 1

13.

In de Luidre Dyken
 van Neder Ryn de Lek
 alsoren - in 1573 - 1

„ 1740 - 2
 „ 1741 - 3
 „ 1744 - 1
 „ 1751 - 1
 „ 1770 - 1
 „ 1795 - 1
 „ 1799 - 2
 „ 1820 - 3

15.

In de Leegte Maal
 en Meerde Dyken tot
 by Stardinksveld, de
 volgende in 1595 - 1

„ 1658 - 2
 „ 1663 - 1
 „ 1709 - 1
 „ 1726 - 2
 „ 1728 - 2
 „ 1741 - 1
 „ 1784 - 7
 „ 1799 - 3
 „ 1809 - 2
 „ 1820 - 3

25.

In de linker Waal,
 Dyken tot by Loerendijk
 De volgende in 1757 - 1
 „ 1766 - 1
 „ 1775 - 1
 „ 1781 - 4
 „ 1784 - 17
 „ 1799 - 2
 „ 1811 - 1
 „ 1820 - 2

29.

In de linker Maas,
 Dyken tot by Woudriem
 De volgende in 1757 - 1
 „ 1799 - 2
 „ 1809 - 1
 „ 1820 - 2

6.

In de linker Maas,
 Dyken tot by Woudriem
 De volgende in 1740 - 3
 „ 1757 - 6
 „ 1781 - 6
 „ 1793 - 1
 „ 1795 - 2
 „ 1799 - 6
 „ 1809 - 3
 „ 1820 - 3

30.

In de Meerdijk
 en in de Dyk in het
 Munnikeland de
 volgende in 1799 - 4
 „ 1809 - 2
 „ 1820 - 1
 „ 1821 - 1

8.

In de Diefdyk, en
 in de Singedijk by en

Beneden Assperen, de
 volgende in 1571 - 2
 " 1573 - 2
 " 1726 - 1
 " 1741 - 5
 " 1809 - 1
 " 1815 - 1
 " 1820 - 4. 16.

In de tegter Oosfel,
 dyken en aalbeelen,
 deinde Dyken, de vol-
 gende in 1750 - 1
 " 1753 - 3
 " 1784 - 1
 " 1799 - 1
 " 1809 - 1 7.

In de linker Oosfel,
 Dyken de volgende
 in 1753 - 1
 " 1799 - 2 3.

Geheel beloop der
 op de kaart voorkomende
 de Dijkbeuken 240.

Waar van, in de boven
 Rijn dyken 88.
 inde Neder Rijn & Lek dyken 28.
 " Waal dyken 54.
 " Maas dyken 36.
 " Oosfel dyken 10.
 " Diepde Linje,
 dyken 16.
 " Middelen de: 8.

Geelyk totaal 240.

Enamel in 1496 1 Dus in
 de 15^e eeuw 1.

⁽¹⁵⁷¹⁾
 in 1751 2 }
 „ 1773 3 } „ 16^e eeuw 6.
 „ 1795 1 }

„ 1624 1 }
 „ 1658 2 } „ 17^e J^o 5
 „ 1663 1 }
 „ 1672 1 }

„ 1709 1 }
 „ 1726 4 }
 „ 1728 2 } de eerste
 „ 1740 5 } helft der
 „ 1741 10 } 18^e eeuw 25
 „ 1744 2 }
 „ 1747 1 }

„ 1750 1 }
 „ 1751 6 }
 „ 1753 13 }
 „ 1757 14 }
 „ 1760 1 }
 „ 1766 1 }
 „ 1770 1 } de tweede
 „ 1775 2 } helft der
 „ 1781 10 } 18^e eeuw 158
 „ 1784 60 }
 „ 1793 1 }
 „ 1795 3 }
 „ 1799 36 }

„ 1809 19 }
 „ 1811 1 }
 „ 1814 2 } in de
 „ 1815 1 } 20^e eeuw
 „ 1820 20 } jaar inder 45
 „ 1821 1 } 19^e eeuw
 „ 1823 1 }

240.

Uitgestrektheid
Landes, dat door de
grootste Dykbeuken

met

Overschroomd is geworden.

1°/ Wanneer de bodem linker Rijn-
Dyken door breuken, Zoo als in 1784
op vele plaatsen het geval was, stor-
ten de inundatie Water in Lichoud
delage Landen, tusphen ge-
melde linker Rijn Dyken, in de
hooge Landen van Cleef naar
de Doy te Nymegen, endaar
ter plaatse mede voorn in de Waal-
Delanden waer over Lichoud
Water en in 1784 uitstreken,
Zyn op de Kaart met een licht
blauwe kleur aangeduid.

2°/ Toen in den Jare 1784 de boven
tegtre Rijn Dyken op vele plaatsen
doorbraken, Zyn alle de Landen
langs den Yffel overschroomd,
endyn de grenzen der toenma-
lige Overschrooming op de Kaart,
Zoo wel toe tegtre als ter linker
Zyde des Yffels door een licht
groene kleur aangevoren.

3°/ Met een licht groene
kleur Zyn alle die Landen
aangevoren, welken ten gevol-
ge van Dijk breuken in de
Noorder end in der Lek Dyken,
en in de Waal en Maas Dyken
voorvallende onderloopen Zyn

in Holland en Gelberland in
verschillende jaren; als in 1724
1726 en 1747 bevorderde Lek
tot Amsterdam toe, en in de
Zee en in vele verschillende
andere jaren busden Lek en
Waal, Merwede, en Maas.

Droogmakerijen in Holland.

De Voornaamste en Diepste
droogmakerijen Zyn, met
eene graauwe kleur aangeras,
schen, en daar by Lorens Zoo
veel mogelyk, hunne diep-
gestrektheid in morgenbalen
en Diepte beneden het Amster-
damsche Peil, (dat met het
gewone Hoedwater daar
ter plaatse omtrent gelyk
staat) als mede het jaer
De droogmaking aangeras.

By erontdeele doorbraak
der Noorder Lek Dyken Zouden
de Voornaamste dezer Diepge-
kelverde droogmakerijen, die
meestendeels in 1747 nog niet
waren droog gemalen, Zee
gevoet geraak loop en om mede
te in uinderen, en Loude de over,

Strooming zich zeer ligtelyk
in Zoodanig een gemaal over
geheel de Holland tot aan
de hooge duingronden mit
stakken.

Ijsdammen in 1784

Deze groote Ijsdammen,
die zich in 1784 op de boren Rijn
het Dannerd. Kanaal, in de
Waal vast geset hebben, en zoo
veel tot de beschrikelyke over-
stroomingen van dat jaar
toebragten. Zyn op de kaart
naar summe uitgestrektheid
met eene donker bruine kleur
aangevonden, met byvoeging
der woorden Ijsdammen in 1784.

Zyn de Ijsdammen van
dat jaar, slechts om een voor-
beeld van Zoodanige dam-
men te geven op de kaart ge-
bragt, hoewel dussdanige
Ijsdammen zich in veel
andere jaren op deselfde
of op andere plaatsen heb-
ben vast geset, en de schar-
melykste dyk breuken voort-
breiden in de oorzaak.